

ПОНЯТТЯ ПРАВОВИХ ЦІННОСТЕЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ІХ ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

ЦІННОСТІ

- основа усвідомленого вибору, вони визначають майбутнє, зумовлюють єдність, згуртованість суспільства та самоідентифікацію людини

ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ ЦІННОСТЕЙ В ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

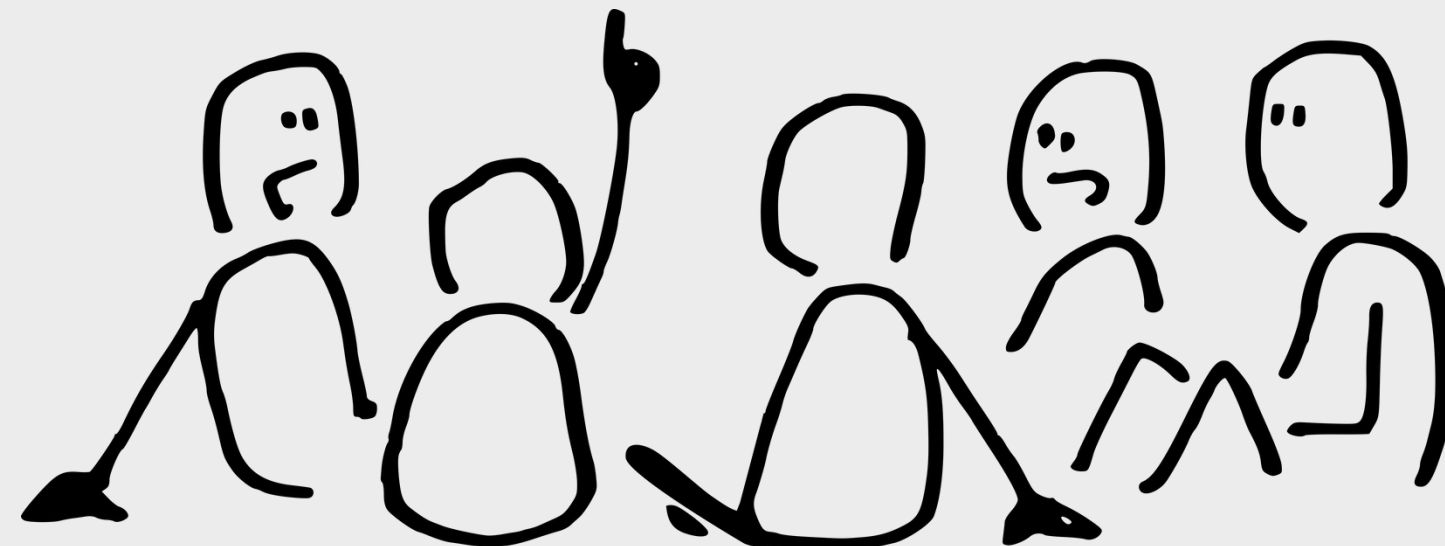

- Основу культури будь-якого суспільства становлять соціальні цінності. Вони є одним з основних інтегруючих чинників суспільства, соціальної спільноти або групи, фактором, що визначає соціокультурну ідентичність.
- Загальне поняття «цінність» було введено до наукового обігу німецьким філософом Р. Г. Лотце у ХІХ ст.
- Згідно Т. Парсонсу, соціальний порядок залежить від існування загальних, визнаних усіма цінностей, які вважаються легітимними та обов'язковими, виступаючи стандартом, за допомогою якого обираються цілі дій. Невипадково в комунітарному праві цінності Європейського Союзу це головні імперативи, орієнтири та морально-етичні начала євроінтеграції, що набули значення нормативних приписів, та, з огляду на їхню важливість, знайшли своє відображення в установчих документах ЄС. Адже надзвичайно щільна економічна інтеграція, а тим паче інтеграція з політичних питань, стали можливими лише завдяки тому, що держави-члени об'єдналися навколо спільних цінностей.

НОРМАТИВНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЦІННОСТЕЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УСТАНОВЧИХ ДОКУМЕНТАХ.

Згідно зі ст. 2 Договору про Європейський Союз 1992 р., Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, справедливість, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

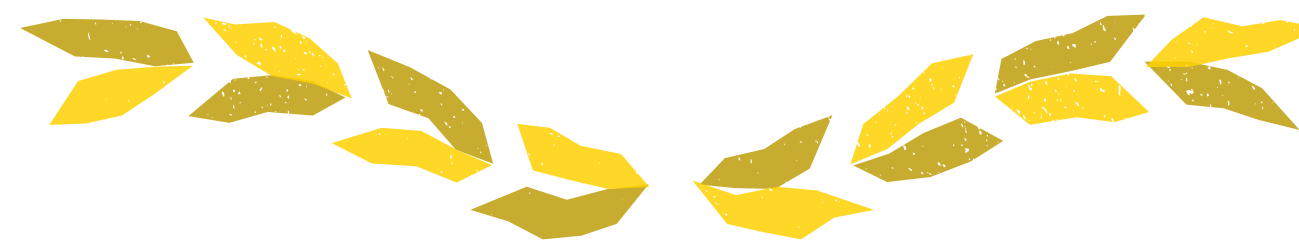

Безпосередньо цінностей стосується і ст. 3 Договору про Європейський Союз 1992 р. Вона визначає мету Союзу – підтримувати мир, свої цінності та добробут своїх народів.

Згідно з положеннями Договору ЄС надає своїм громадянам простір свободи, безпеки й правосуддя без внутрішніх кордонів, на якому забезпечено вільний рух осіб разом з належними заходами, пов'язаними із контролем на зовнішніх кордонах, притулком, імміграцією та попередженням і боротьбою зі злочинністю, засновує внутрішній ринок.

Союз функціонує заради сталого розвитку Європи, що ґрунтується на збалансованому економічному зростанні та ціновій стабільності, конкурентоспроможній соціальній ринковій економіці, спрямованій на цілковиту зайнятість та соціальний прогрес, та високому рівні захисту і дедалі кращому стані довкілля. Союз бореться проти соціального вилучення та дискримінації, підтримує соціальну справедливість та захист, рівність жінок і чоловіків, зв'язок між поколіннями, захист прав дитини.

- ЄС підтримує економічну, соціальну та територіальну єдність держав-членів та солідарність між ними, поважає своє багате культурне та мовне розмаїття, забезпечує захист та подальше збагачення культурної спадщини Європи.

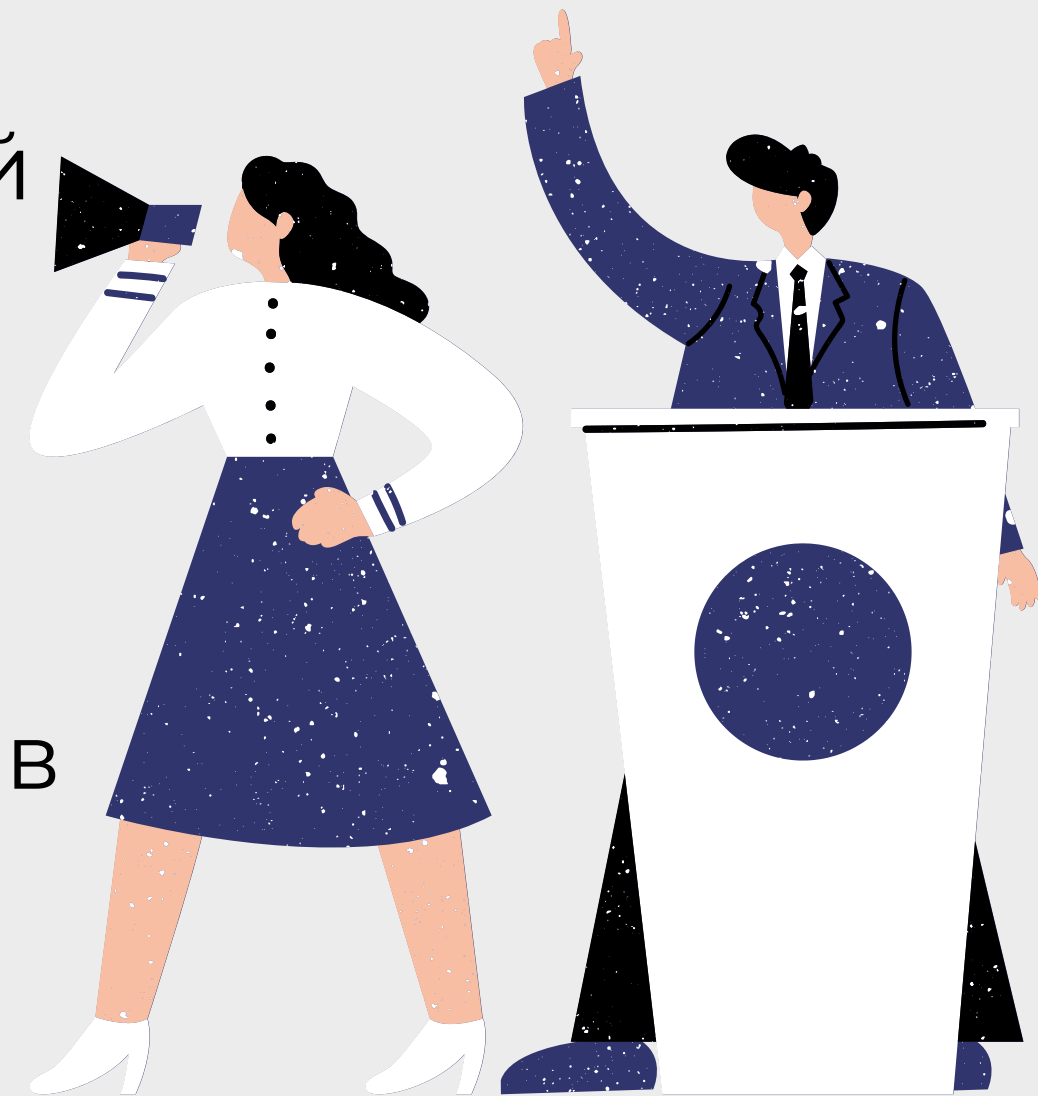

- У своїх відносинах зі світом Союз підтримує та поширює свої цінності та інтереси, сприяє захисту своїх громадян. Підтримує мир, безпеку та сталий розвиток планети, солідарність та взаємну повагу народів, вільну справедливу торгівлю, викорінення бідності та захист прав людини, зокрема прав дитини, а також суворе дотримання й розвиток міжнародного права, зокрема дотримання принципів Статуту ООН.

ЮРИДИЧНЕ (ПРАВОВЕ) ЗНАЧЕННЯ ЦІННОСТЕЙ, НА ЯКИХ ЗАСНОВАНО ЄС:

По-перше, членство в ЄС може бути надано лише тій державі, яка поважає та дотримується цінностей, на яких ґрунтується Союз, так званий перший політичний критерій (ч. 1 ст. 49 ДЄС). Цей критерій був доданий Амстердамським договором 1997 р. Але ще в квітні 1978 р. Європейська Рада проголосила, що «повага і дотримання представницької демократії та прав людини в кожній з держав-членів становлять суттєві елементи членства у Співтовариствах»

ЮРИДИЧНЕ (ПРАВОВЕ) ЗНАЧЕННЯ ЦІННОСТЕЙ, НА ЯКИХ ЗАСНОВАНО ЄС:

По-друге, якщо буде встановлено наявність постійного та істотного порушення державою-членом зазначених у ст. 2 ДЄС цінностей, Рада ЄС може застосувати спеціальну процедуру притягнення до відповідальності за ст. 7 ДЄС за її внутрішню і/або зовнішню політику, не сумісну з основними цінностями Союзу. Як результат Рада діючи кваліфікованою більшістю має право призупинити певні права відповідної держави-члена, що впливають із застосування установчих договорів, включаючи право голосу представника уряду країни-члена в Раді (ст. 7 ДЄС). Таким чином, подібне рішення практично є рівнозначним тимчасовому виключенню зі складу членів ЄС – призупиненню членства.

ПРИКЛАДИ

Вперше процедуру притягнення до відповідальності на підставі ст. 7 ДЄС була ініційована Європейською Комісією щодо Польщі 20 грудня 2017 року. Комісія заявила про невідповідність 13 законів, прийнятих польським Сеймом з питань судової реформи, правовим цінностям верховенства права і солідарності. Центральним елементом реформи стало створення в 2018 році дисциплінарної палати Верховного суду Польщі, яка отримала право звільнити будь-якого суддю чи прокурора. Критики реформи вважають, що такий орган може використовуватися владою для покарання суддів за неугодні рішення.

Рішення Комісії було підтримано Європейським Парламентом 1 березня 2018 року (422 євродепутати – «за», 147 – «проти», 47 – «утрималось»). Після цього Комісія спрямувала до Польщі чотири рекомендації для виправлення ситуації і приведення зазначеного національного законодавства у відповідність до норм права ЄС. Частково ці рекомендації були виконані державою, чим запобігла введенню щодо неї санкційного режиму, передбаченого ст. 7 ДЄС.

Однак, суперечка загострилася після того, як у 2021 р. Конституційний трибунал Польщі постановив, що національне законодавство має більшу вагу, ніж законодавство ЄС. У суді зазначили, що окремі положення договорів Євросоюзу суперечать конституції Польщі.

У зв'язку з цим у вересні 2021 р. Єврокомісія звернулася до Суду ЄС з вимогою накладати на Польщу штраф за невиконання зобов'язань (процедура за ст. 258-260 Договору про функціонування ЄС 1957 р.). 27 жовтня 2021 р. Суд Європейського Союзу у Люксембурзі зобов'язав Польщу виплачувати по одному мільйону євро штрафу щодня, допоки Варшава не виконає вимоги Євросоюзу щодо судової реформи.

У лютому 2022 р. Суд Європейського Союзу в Люксембурзі відхилив скарги Польщі на правовий механізм, що дозволяє урізати виплати з бюджету ЄС країнам-учасницям за порушення стандартів правової держави.

«Суд повністю відхиляє скарги, подані Польщею», – йдеться у документі. Судді зазначили, що дотримання членами ЄС «спільних цінностей, на яких заснований Євросоюз, як-от верховенство права та солідарність», є умовою можливості користуватися всіма правами, що випливають з договорів ЄС, і Євросоюз має бути в змозі «захищати ці цінності в межах своїх повноважень».

ВИСНОВКИ

Правові цінності Європейського Союзу мають не лише абстрактне значення, а й цілком конкретний вираз у вигляді базових фундаментальних прав і свобод, зафіксованих в установчих документах ЄС.

Такі цінності мають першочергово ідеологічне значення, оскільки через них здійснюється формування, актуалізація, спрямування та виправдання одних напрямів діяльності та засудження інших.

В умовах євроінтеграції України, відданість правовим цінностям Союзу, запровадження європейських стандартів життя мають стати важливими геополітичними, економічними та соціокультурними завданнями для нашої держави.

